

KOIRA OPPII!
Mutta miten?

Koiran oppiminen

Eläinten oppimista on viime vuosikymmeninä tutkittu yhä enenevässä määrin käyttäytymistieteiden näkökulmasta. Entiset laumahierarkiaan perustuvat käsitykset alkavat väistyä, kun koiria on tutkittu niiden luonnollisissa oloissa (vrt. vangittuina elävät sudet, ja resurssipula).

Kesykoiran on tutkittu olevan noin **nelikuisen sudenpennun tasolla kehitykseltään** → ihmisen muistettava tämä toimiessa koiransa kanssa!

Eläinten oppimispsykologiaa ymmärtäessä voi tulla itsekkin paremmaksi kouluttajaksi ja saada koiraansa aivan uuden kosketuspinnan ja ymmärryksen.

Kouluttamisen peruspilarit: Ajoitus, kriteeri, vahvistetiheys, motivaatio ja terveys!

Laki

Kouluttamista ja koulutusmenetelmiä ohjaa Suomessa myös eläinsuojelulaki.

Koulutusmenetelmät ovat onneksi hiljalleen menossa kohti positiivisempaa vahvistamista, mutta entisaikojen lauma-käsitykset ja rankaisujen käyttö vallitsevat edelleen valitettavan monissa paikoissa. Usein tähän on syynä tiedon puute, sekä rankaisujen käytön ”helppous”: tällöin ei tarvitse ymmärtää käytöksen syytä, kun rangaistaan koiraa vain ei-toivotusta-käytöksestä.

Eläinsuojelulaki (v.1996) 3§ sanoo seuraavaa:

Eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty. Lisäksi eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet.

Jottei olisi liian helppoa....

Koulutukseen ja koiran oppimiseen vaikuttavat lisäksi muunmuassa:

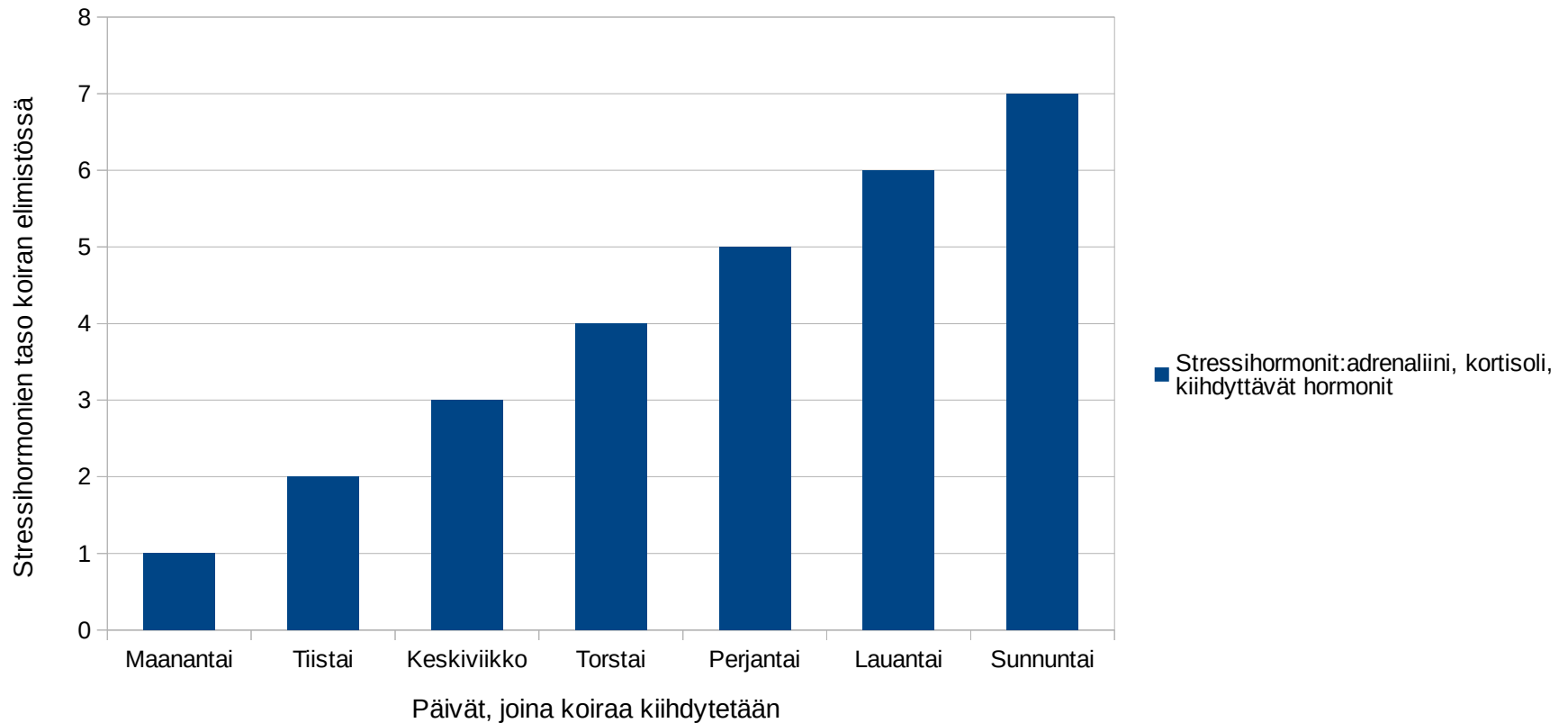
- Laji- ja rotutyypilliset tarpeet ja käytökset,
- geenit,
- terveydentila,
- hormonitoiminta,
- aiemmat oppimiskokemukset,
- omistajan käytös,
- koiran mielentila
- koiran mieltymykset/pelot
- koiran hyvinvointi

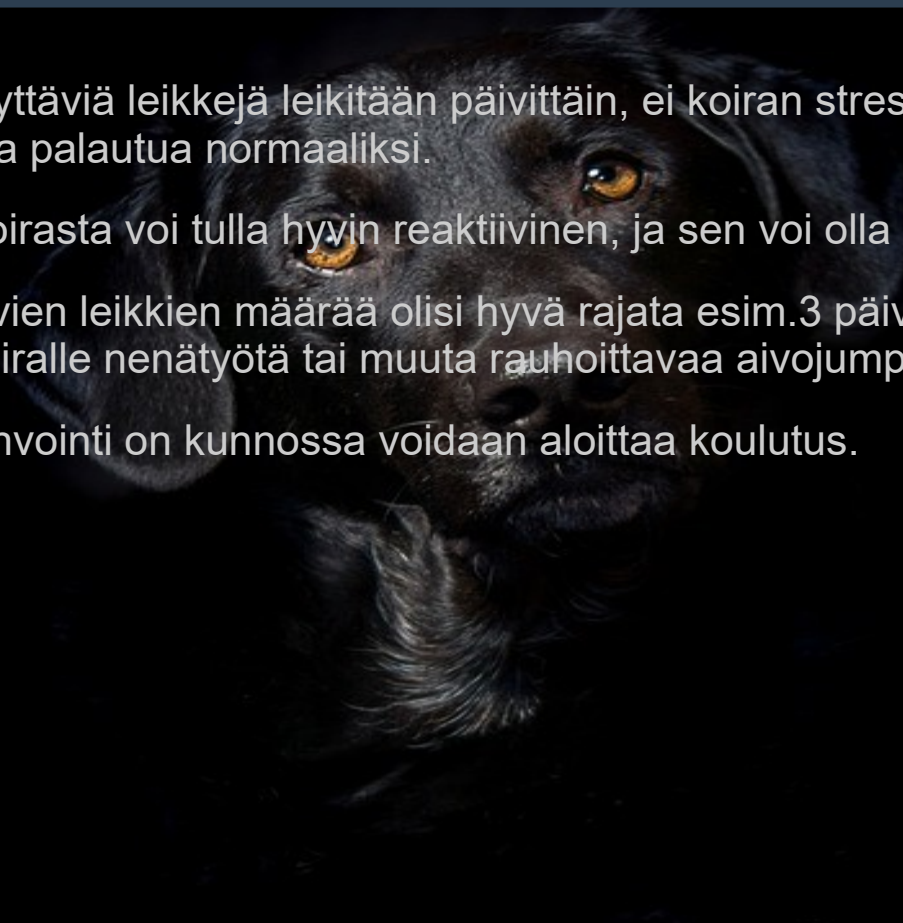
Hyvinvointi

Jotta koiran oppimiselle parhaat lähtökohdat, tulee sen hyvinvointiasiat olla kunnossa ja tasapainossa:

- Ruokinta
- Liikunta
- Lepo
- Aktivointi/ leikki
- Sosiaaliset suhteet (koirat, omistaja / muut ihmiset)
- Terveys
- Rotu- ja lajityypillisten tarpeiden tyydytys

Kiihdyttävät leikit: riski

Jos kiihdyttäviä leikkejä leikitään päivittäin, ei koiran stressihormonitaso ehdi missään vaiheessa palautua normaaliksi.

Tällöin koirasta voi tulla hyvin reaktiivinen, ja sen voi olla vaikea rauhoittua.

Kiihdyttävien leikkien määrää olisi hyvä rajata esim.3 päivään viikossa ja muina päivinä tarjota koiralle nenätyötä tai muuta rauhoittavaa aivojumppaa.

Kun hyvinvointi on kunnossa voidaan aloittaa koulutus.

Oppiminen

Tahaton oppiminen (klassinen ehdollistuminen, K.E.)

tietoinen oppiminen (operantti ehdollistuminen, O.E.)

K.E. esimerkki:

jokin ääni yhdistyy tiettyyn asiaan koiran tahtomatta.

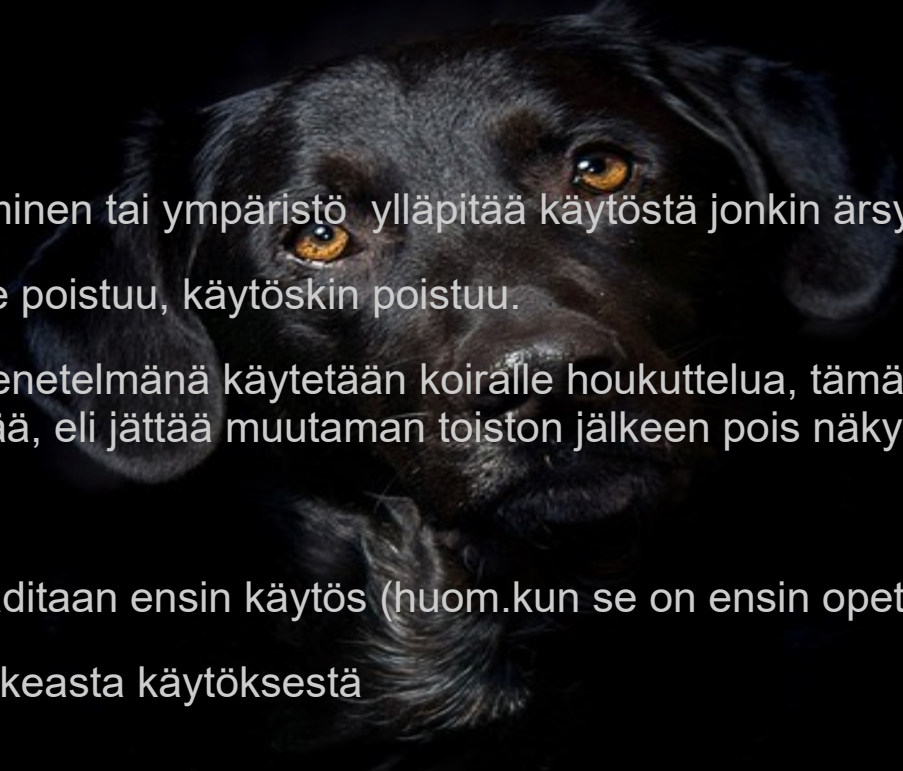
Esimerkiksi vanukaspurkin loppuun kaapiminen → kuolaaminen.

- Tämä on tyypillinen esimerkki klassisesta ehdollistumisesta, jota aikoinaan Ivan Pavlov käytti tutkimuksissaan. (*Kello soi → koirat sai ruokaa → muutaman toiston jälkeen pelkkä kellon soitto aiheutti kuolaamisen.*)

O.E. Esimerkki:

koira hyppää ovenkahvaan → ovi aukeaa, pääsee ulos → käytöksestä oli koiralle kannattava seuraus → käytös toistuu

Erot:

Klassinen: Ihminen tai ympäristö ylläpitää käytöstä jonkin ärsykkeen avulla:
jos tietty ärsyke poistuu, käytösikin poistuu.

Jos koulutusmenetelmänä käytetään koiralle houkuttelua, tämä on hyvä muistaa ja palkkio häivyttää, eli jättää muutaman toiston jälkeen pois näkyvistä.

VS.

Operantti: Vaaditaan ensin käytös (huom.kun se on ensin opetettu)

→ palkataan oikeasta käytöksestä

→ koira oppii

Myös ongelmakäytös opitaan

Koira oppii myös (meidän ihmisten mielestä) ongelmakäytökset!

Esimerkiksi lenkillä ollessa toisille koirille haukkuminen /
"remmiräyhääminen":

→ pelottava vastaantulija meni ohi (vaikka menisi ohi joka tapauksessa)

Koira luulee saaneen sen aikaan omalla käytöksellään

→ käytös vahvistuu

Huomioi myös klassinen ehdollistuma, eli tahaton oppiminen: koira voi oppia, että hihnan kiristyessä eli paineen tunteesta kaulalla "pitää" seurata rähinä.

Koira on opportunisti!

Kysymys kuuluukin, miten saamme sen tekemään asioita,
joita haluamme?

Toimintojen aikaansaaminen

Koiraa voi kouluttaa monilla eri tavoilla. Koirasta ja tilanteesta

- riippuen on valittava sopivin vaihtoehto.

- Fyysinen ohjaaminen (esim. istuessa painetaan takapää maahan)
- Mallioppiminen (toisilta koirilta)
- Shaping (osissa kohti haluttua lopputulosta)
- Houkuttelu
- Nappaaminen
- Kohteiden käyttö (esim. kontakti-pinnat agilityssa)
- Tilan rajaaminen

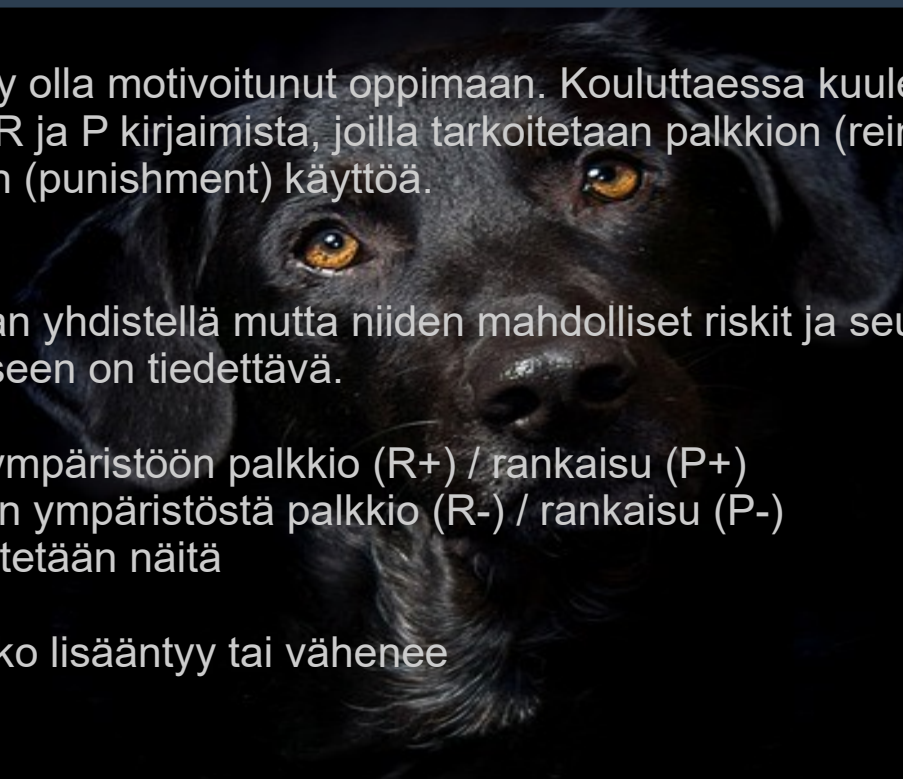
Riskit

Joissakin koulutusmenetelmissä on riskejä, joiden vaikutus koulutukseen on hyvä tiedostaa.

Fyysisessä ohjaamisessa koira voi oppia paineen tunteen takapuolessaan tarkoittavan istumista, jolloin se ei istukaan ollenkaan jos ei tunne painetta. Paineen tunteesta ja omistajan läheisyydestä jne tulee ikäänkuin osa vihjeliikettä.

Houkuttelussa on riskinä se, että palkkiota ei häivytetä pois, jolloin koira ”seuraa vain nakkia”. Siinä onkin tärkeää muistaa jättää palkkio muutaman toiston jälkeen pois, jättäen jäljelle vain sama vihjeliike (esim. ”kierrä” -käsky houkuttelun avulla; sama vihjeliike eli kädellä pyöräytys ympäri).

Tilan rajaamisen riskinä on se, että jos koira on hitaasti yleistävä, se oppii että ympäristö näyttää aina siltä kuin se tilaa rajatessa näyttää (esim. peruuttamisen opettaminen tuolijonon välissä jolloin koiralle ei jää muuta vaihtoehtoa kuin peruuttaa). Tässäkin tärkeää on siis häivyttäminen, eli kun haluttu liike on saatu aikaan, ympäristöä ruvetaan asteittain normalisoimaan.

Koiran täytyy olla motivoitunut oppimaan. Kouluttaessa kuulee usein puhuttavan R ja P kirjaimista, joilla tarkoitetaan palkkion (reinforcement), tai rankaisun (punishment) käyttöä.

Näitä voidaan yhdistellä mutta niiden mahdolliset riskit ja seuraamukset koiran käyttäytymiseen on tiedettävä.

- lisätään ympäristöön palkkio (R+) / rankaisu (P+)
- poistetaan ympäristöstä palkkio (R-) / rankaisu (P-)
- TAI yhdistetään näitä
- käytös joko lisääntyy tai vähenee

Palkka

Palkka (vahviste) tulee olla jotain koiran silmissä tavoittelemisen arvoista.

Se tulee antaa välittömästi halutun toiminnon jälkeen

Ensisijainen (**primääri**) vahviste (leikkiminen, syöminen, haukkuminen, silittely, astuminen), asiat, jotka ovat koiralle luontaisesti tärkeitä ja tavoittelemisen arvoisia

Toissijainen (**sekundääri**) vahviste: kädenliike, kehuminen, naksutus, ovikello, talutushihnan lukon napsahdus, tai muu vihje joka edeltää koiran palkitsemista

Huom. palkan suunnan merkitys ja palkan laatu: mieti millä palkalla saat minkälaista käytöstä (esim. seuraamisessa palkka annettava siltä puolelta missä koiran halutaan olevan ja palkan oltava laadultaan rauhoittava)

Mieti mitä haluat ja tee se koirallesi kannattavaksi! (Wiren, T.)

Koulutus on nopeuslaji!

Ajoitus on tärkeää koulutuksessa.

Koiralle on saatava kerrottua JUURI SE HETKI kun se tekee oikein.

Tässä apuna käytetään sekundääri vahvistetta, jota seuraa primääri vahviste.

Esim. Istuminen

→ toiminnon merkkaaminen kun koira ISTUU, esim.naksuttimella (sekundäärivahviste)

→ palkka (primäärivahviste)

Huom. tarkkana erottelussa: VIHJE, TOIMINTO, KEHU, PALKKA!

Ks.esimerkkivideot

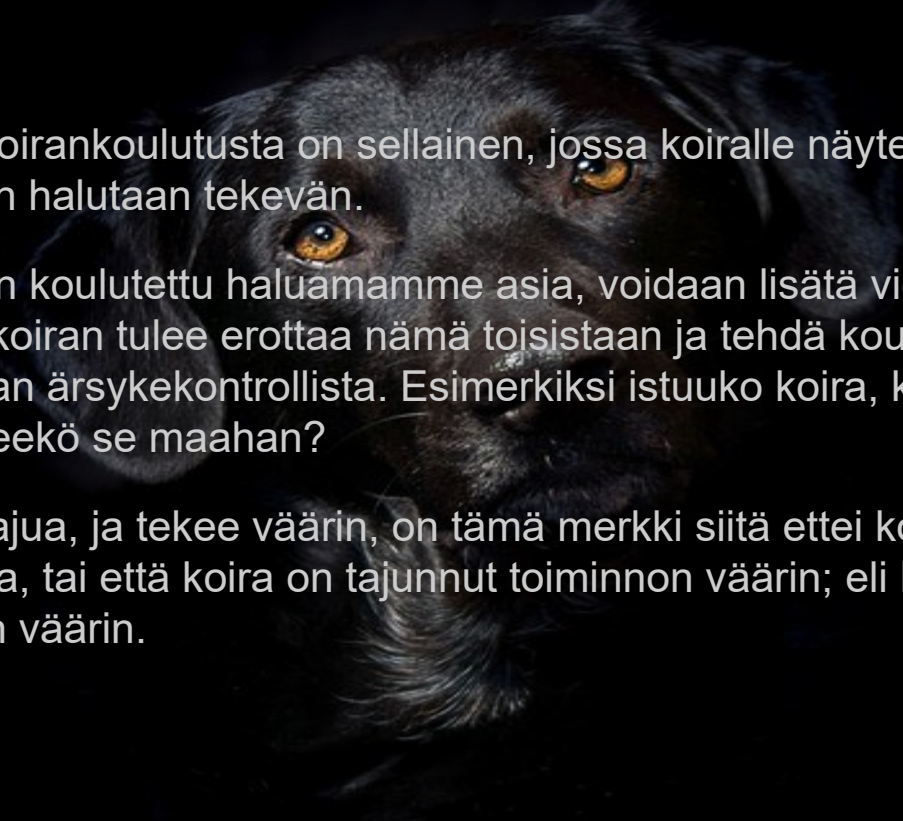
Ajoituksen tärkeyden vuoksi mm. naksutin on saavuttanut suuren suosion niin koiran, kuin muidenkin eläinten koulutuksessa.

→ hyvä puoli: ajoituksen saa tarkaksi

→ riski: omistajan väline-ehdollistuminen: ”en voi kouluttaa koska naksutin ei ole mukana”

Huom. Ennen kuin äänellä (naksutin tmv) voi kertoa koiralle milloin se teki oikein, tulee se **ehdollistaa siihen** että se ääni tietää palkkaa (vrt. alussa oleva klassinen ehdollistuminen)

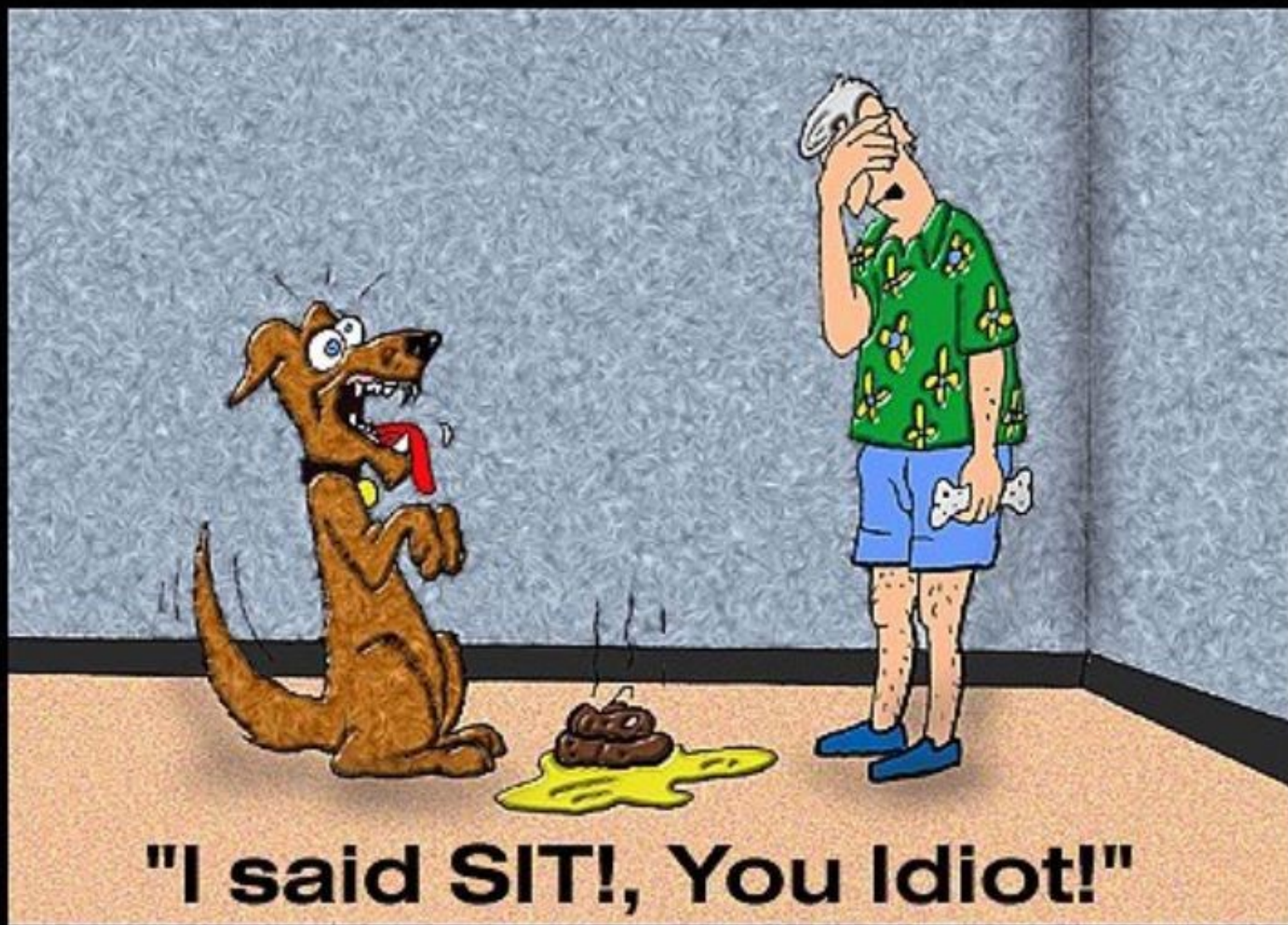
Miten kouluttaa hyvin?

Tehokkainta koirankoulutusta on sellainen, jossa koiralle näytetään mikä on oikein, mitä sen halutaan tekevän.

Kun koiralle on koulutettu haluamamme asia, voidaan lisätä viereen ”vääriä” asioita, jolloin koiran tulee erottaa nämä toisistaan ja tehdä koulutettu asia. Tällöin puhutaan ärsykekontrollista. Esimerkiksi istuuko koira, kun sille sanoo ”istu”, vai meneekö se maahan?

Jos koira ei tajua, ja tekee väärin, on tämä merkki siitä ettei koulutusta ole viety loppuun saakka, tai että koira on tajunnut toiminnon väärin; eli ME olemme tehneet jossain väärin.

CanItBeSaturdayNow.com

Liikkeiden nimeäminen

Usein ihmiset ajattelevat että koirat osaavat puhua suomea, mitä ne eivät osaa.

Koira ei osaa tehdä asioita ennen kuin sille opetetaan ne. Joskus ihmiset esim. huutavat koiraa luokseen, vaikkei luoksetuloa ole edes koulutettu. Pahimmillaan tämä johtaa siihen, että ”Musti, tänne!” tarkoittaa koiralle ”juokse äkkiä metsään päin” → vihjesana yhdistyy väärään toimintoon (Ajoituksen tärkeys!)

Vrt. lapsi → kuvakirja, sanojen opettelu

Luo käytös ensin, nimeä se sitten!

Uuden liikkeen kouluttaminen; vaiheet

esimerkkinä kohdentaminen kosketuskeppiin

Katso esimerkkivideo

Ehdollista jokin sekundääri vahviste (esim. naksutin tai sana "jes!")

Koira koskee keppiä → naks → palkka

Muista tehokas vahvistetiheys: 4sek. välein palkkaus (pennut kahden sekunnin)

Toistoja kork. 5/sarja, sitten 30s. tauko

Kun liike halutunnäköinen, vaihda naksautus vihjesanaan esim. "koske"
→ Sano sana JUURI sillä hetkellä kun koira tökkää kosketuskepin päätä → palkkaa!

Tee näin muutama toisto (5kpl) ja tauon jälkeen testaa, yhdistikö koira oikean toiminnon oikeaan asiaan: eli tuleeko se tökkäämään kepin päätä kuullessaan sanan "koske"?

Vaikeuta liikuttamalla keppiä eri asentoihin ja eri paikoissa ja eri ihmisten käsissä. Voit myös kohdentaa kosketuksen esim. valokatkaisijaan ja näin opettaa koirasi sammuttaan valot.

Koulutusjaksot

Mieti, mitä haluat. Kouluta aina samalla kriteerillä yksi jakso.

Eli esimerkiksi kosketuskepissä haluat koiran hipaisevan kepin päätä. Sitten haluat sen koskevan keppiä sekunnin ajan.

Sitten kahden. Ja niin edelleen.

(Yksi jakso = 3-5 toistoa, koirasta riipuen; koulutustuokio esim. 5-10 min.

Muista väleissä tauot)

→ kun onnistumisprosentti on vähintään 80%, (eli 8/10 toistoista onnistuu), voit nostaa kriteeriä.

Palkitse vain siitä mitä haluat ja että sanot sen vain kerran!

Muussa tapauksessa koiran mahdollisuus palkkioon poistuu.

Älä vaadi liikaa koiralta

Pilko toiminnot osiin. Anna koiran onnistua!

Kouluta käytös ja lisää sitten **kesto** ja **etäisyyttä**

Kun toiminto on varma, yleistä se (vie eri ympäristöihin: pihalle, koirapuistoon, lenkkipolulle, kyläpaikkaan, jne. ja eri häiriöiden alle; ohi ajavat autot, juoksevat lapset, muut koirat, jne.)

Muista: myös ympäristössä vaihtuvat ärsykkeet voivat vaikuttaa siihen että koira ei tee kuten pyydetään (taustalla oleva meteli, vieraat ihmiset, muut koirat, jne.).

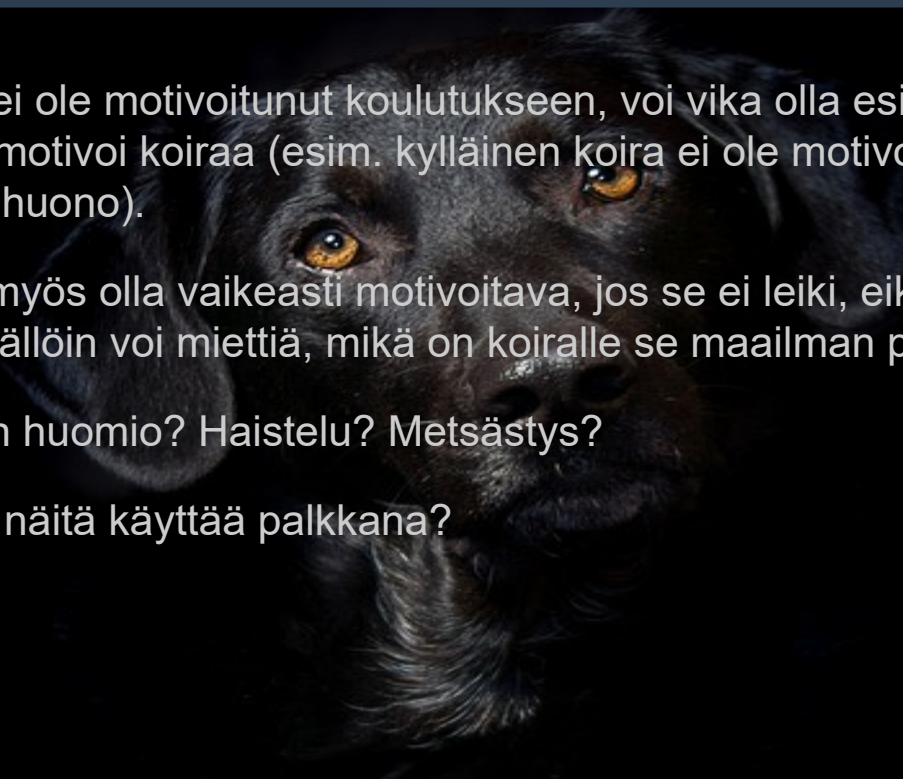
Jos koulutusta ei ole viety muuhun ympäristöön, voi käydä niin, että esim. koulutus kentällä koira ei istukaan, ja omistaja ihmettelee: ”kyllä se kotona osaa!”. Tällöin asiat täytyy harjoitella alusta saakka uudessa ympäristössä.

Muista rakentaa hyvä pohja

Ennenkuin koiralta voi vaatia tiettyjä asioita, on perusteiden oltava kunnossa. Perustaitoihin kuuluu:

- Omistajaan päin kohdistuva liike
- Omistajasta poispäin kohdistuva liike
- Kohteiden käyttö
- Paikalle rauhoittuminen

—> näistä jalostuu: luoksetulo, hihnakäytös; irrottaminen, keskeyttäminen, peruuttaminen; paikalla istuminen / makaaminen, käsittely; siedättäminen, itsenäinen työskentely, erikoistuminen erilaisiin työtehtäviin
(Wiren, T.)

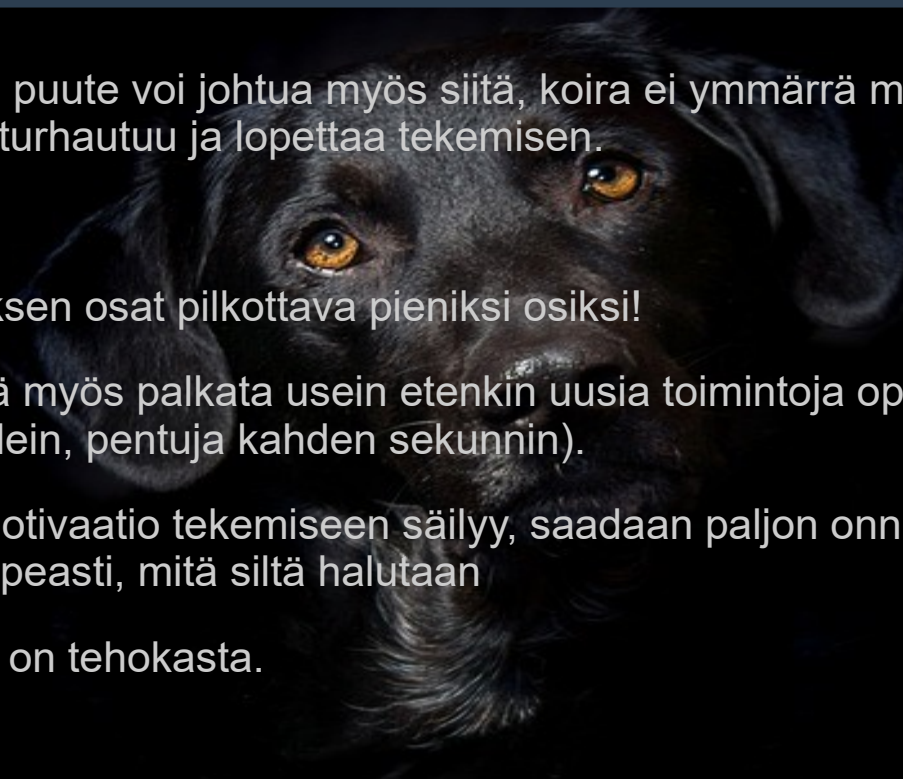

Jos koira ei ole motivoitunut koulutukseen, voi vika olla esimerkiksi palkassa. Palkka ei motivoi koira (esim. kylläinen koira ei ole motivoitunut ruoasta tai palkka on huono).

Koira voi myös olla vaikeasti motivoitava, jos se ei leiki, eikä palkkaudu ruoasta. Tällöin voi miettiä, mikä on koiralle se maailman paras asia?

Omistajan huomio? Haistelu? Metsästys?

→ voisiko näitä käyttää palkkana?

Motivaation puute voi johtua myös siitä, koira ei ymmärrä mitä sen halutaan tekevän, se turhautuu ja lopettaa tekemisen.

→ Koulutuksen osat pilkottava pieniksi osiksi!

Koira pitää myös palkata usein etenkin uusia toimintoja opetellessa (noin 4-5 sekunnin välein, pentuja kahden sekunnin).

→ koiran motivaatio tekemiseen säilyy, saadaan paljon onnistuneita toistoja, ja se tajuaa nopeasti, mitä siltä halutaan

→ koulutus on tehokasta.

Syynä motivaation puutteeseen voi olla myös se, että tilanne on koiralle liian vaativa, eikä se näin ollen pysty opettelemaan uutta.

ESIMERKKI: Ohitus: jos opetettu kaukaa, ei voi olettaa että koira pystyisi ohittamaan 30 sentin päästä!

Koira voi olla myös kipeä tai väsynyt, minkä vuoksi se ei innostu koulutushetkestä.

Rankaisu vai palkka?

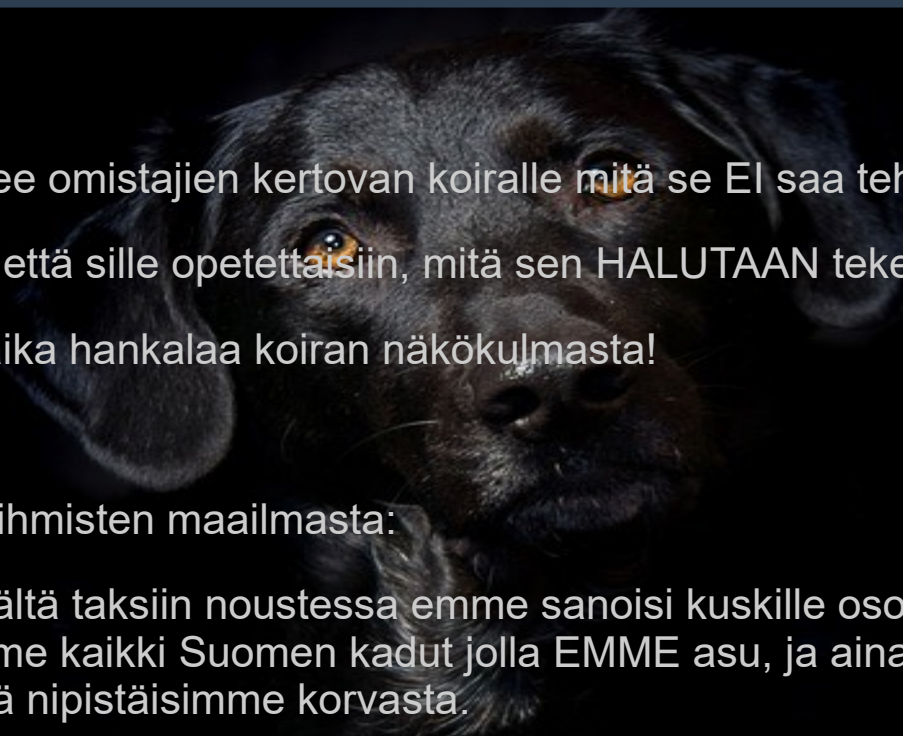
Koiran palkkaaminen halutusta käytöksestä on nykytutkimusten valossa tehokkainta koulutusta. Lisäksi se lisää omistajan ja koiran välistä luottamusta sekä kohottaa koiran itsetuntoa.

Jos koira koulutetaan rankaisemalla, saadaan usein aikaan vuosien päästä epävarma, pelokas ja jopa aggressiivinen koira

Riski: vakava stressitila: **OPITTU AVUTTOMUUS** , jolloin koira ei uskalla tehdä mitään rankaisujen pelossa.

On tärkeä myös muistaa, että eläin määrittelee palkan ja rankaisun, ei ihminen.

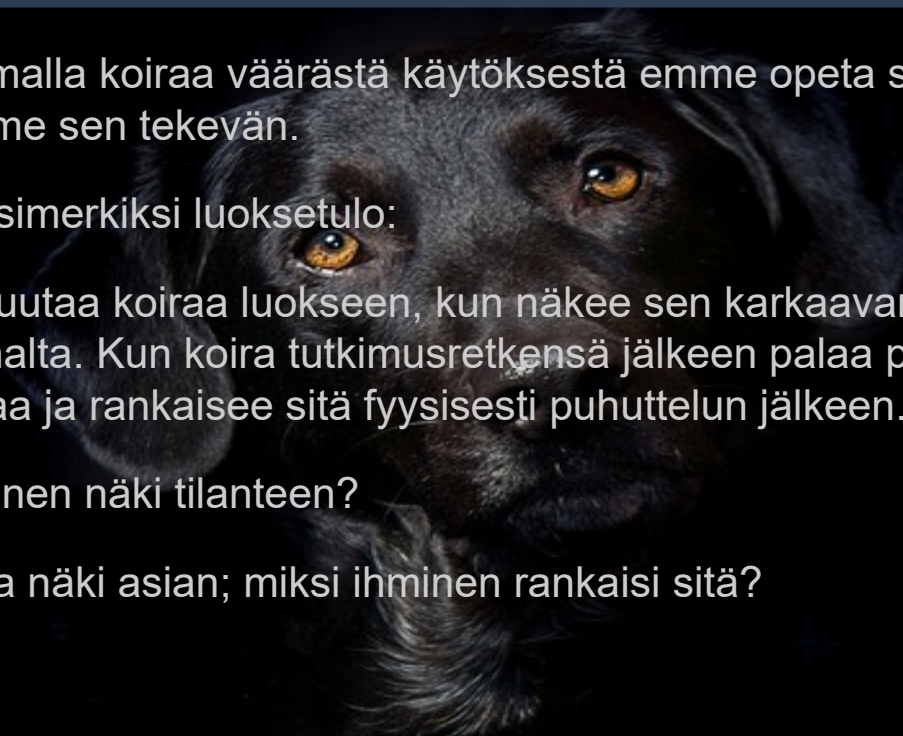
Usein näkee omistajien kertovan koiralle mitä se EI saa tehdä,
sen sijaan että sille opetettaisiin, mitä sen HALUTAAN tekevän.
Tämä on aika hankalaa koiran näkökulmasta!

Esimerkki ihmisten maailmasta:

Aamu-neljältä taksiin noustessa emme sanoisi kuskille osoitetta, vaan
luettelisimme kaikki Suomen kadut jolla EMME asu, ja aina väärään suuntaan
kääntyessä nipistäisimme korvasta.

→ kauanko matka kestäisi?

Rankaisemalla koiraan väärästä käytöksestä emme opeta sille mitä haluaisimme sen tekevän.

Otetaan esimerkiksi luoksetulo:

Ihminen huutaa koiraan luokseen, kun näkee sen karkaavan naapurin pihalle omalta pihalta. Kun koira tutkimusretkensä jälkeen palaa pihalle, omistaja toruu koiraan ja rankaisee sitä fyysisesti puhuttelun jälkeen.

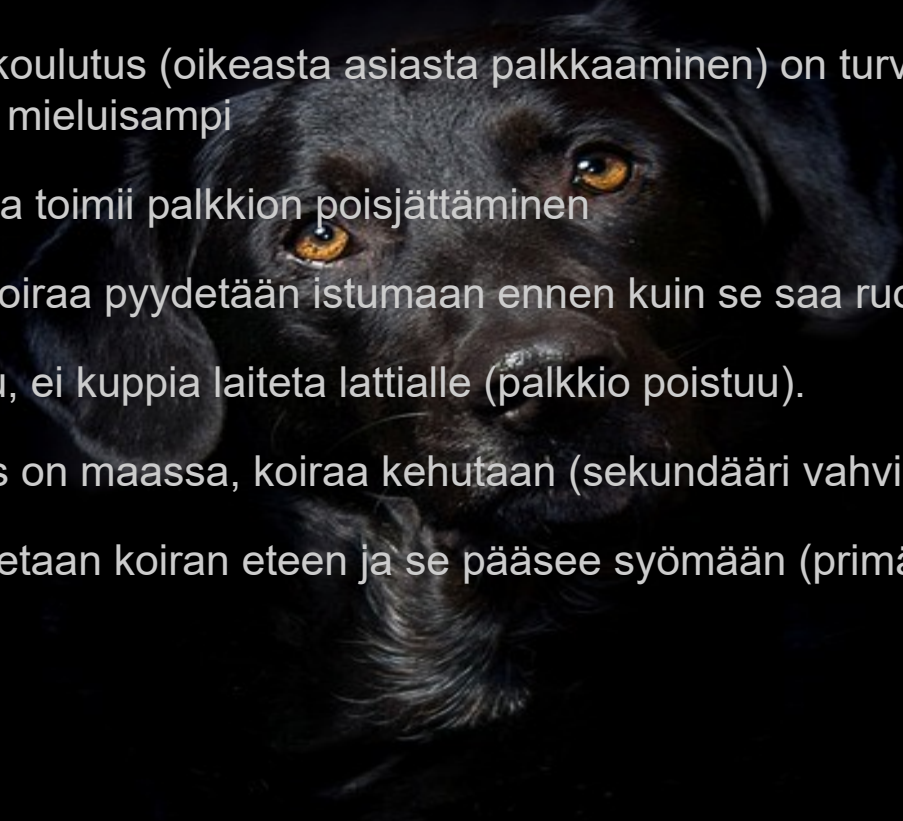
Miten ihminen näki tilanteen?

Miten koira näki asian; miksi ihminen rankaisi sitä?

Rankaisu on usein viimeinen keino, kun ihminen turhautuu, ja/tai ei ole enää osaamista tehdä muuta.

Tee luoksetulo kannattavaksi

Positiivinen koulutus (oikeasta asiasta palkkaaminen) on turvallisempi keino, ja koirallekin mieluisampi

→ rankaisuna toimii palkkion poisjättäminen

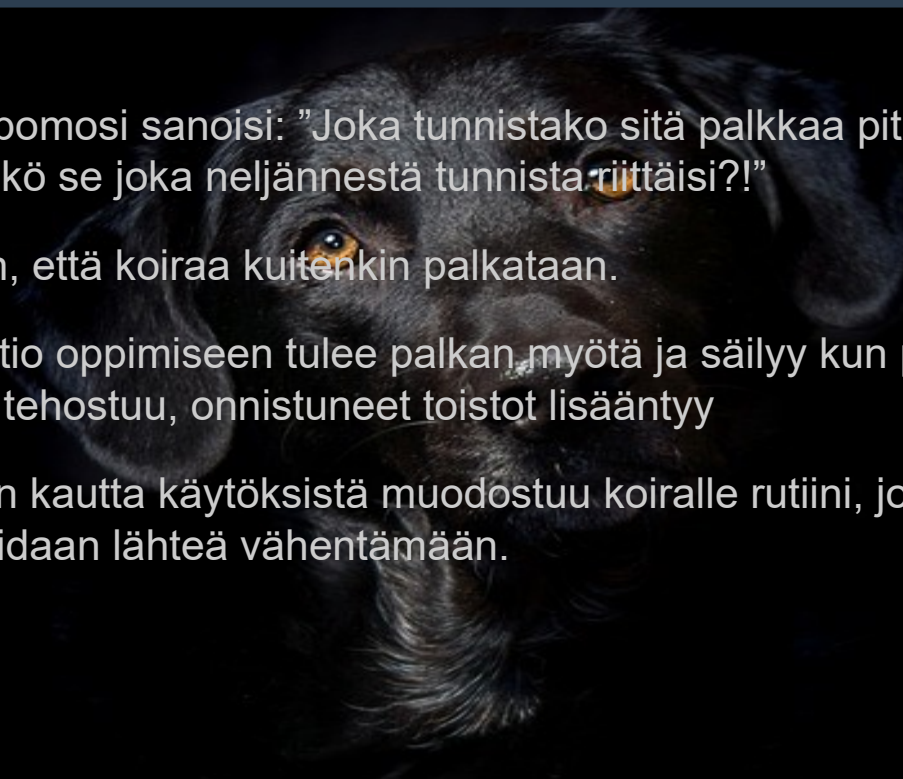
Esimerkki: Koira pyydetään istumaan ennen kuin se saa ruokakupin.

Jos se ei istu, ei kuppia laiteta lattialle (palkkio poistuu).

Kun takamus on maassa, koira kehutaan (sekundääri vahviste)

ja kuppi lasketaan koiran eteen ja se pääsee syömään (primääri vahviste).

Pitääkö koira palkata aina?

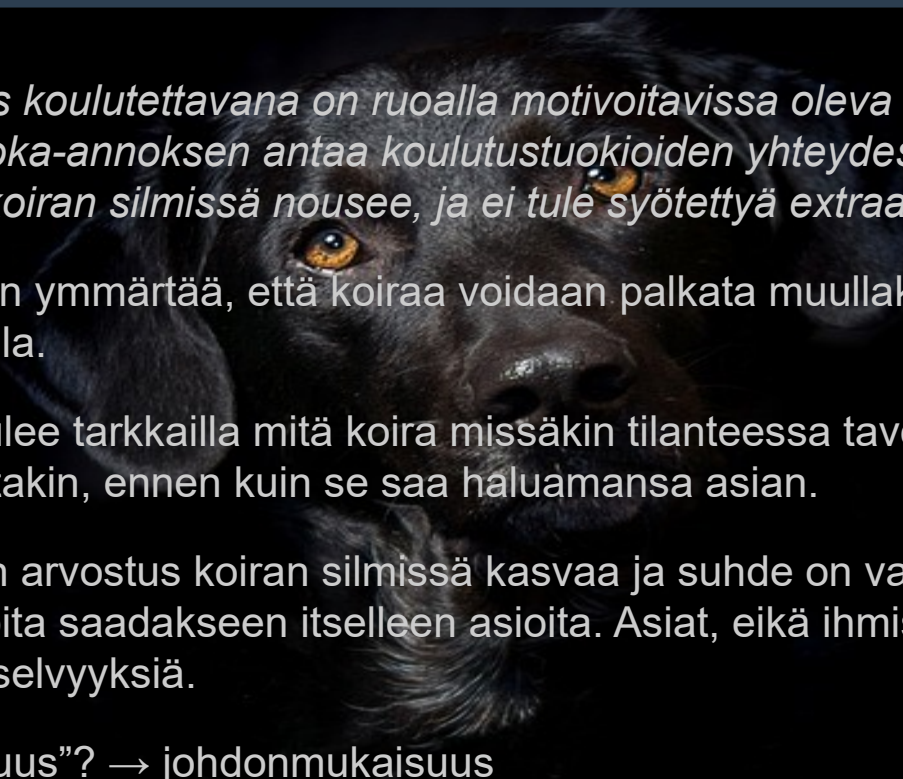

...entä jos pomosi sanoisi: ”Joka tunnistako sitä palkkaa pitää sinullekin maksaa, eikö se joka neljännestä tunnista riittäisi?!”

Pääasia on, että koira kuitenkin palkataan.

→ motivaatio oppimiseen tulee palkan myötä ja säilyy kun palkkaa saa, oppiminen tehostuu, onnistuneet toistot lisääntyvät

→ Toistojen kautta käytöksistä muodostuu koiralle rutiini, jolloin palkkaamisen määrää voidaan lähteä vähentämään.

Vinkki: Jos koulutettavana on ruoalla motivoitavissa oleva koira, voi sen päivän ruoka-annoksen antaa koulutustuokioiden yhteydessä. Näin ruoan arvostus koiran silmissä nousee, ja ei tule syötettyä extraa.

Tärkeää on ymmärtää, että koira voidaan palkata muullakin kuin makupalalla.

Ihmisen tulee tarkkailla mitä koira missäkin tilanteessa tavoittelee, ja pyytää koiralta jotakin, ennen kuin se saa haluamansa asian.

→ ihmisen arvostus koiran silmissä kasvaa ja suhde on vastavuoroinen; koira tekee asioita saadakseen itselleen asioita. Asiat, eikä ihmiset ole sille itsestään selvyyksiä.

→ ”Johtajuus”? → johdonmukaisuus

Kertaus on opintojen äiti!

Koulutuksen peruspilarit:

Ajoitus: palkkaa oikeasta toiminnosta oikeaan aikaan!

Kriteeri: Mieti, mitä haluat!
Pilko osiin, anna koiran onnistua.

Terveys:
Onhan koirasi tarpeeksi terve oppiakseen?

Vahvistetiheys:
Palkkaa tarpeeksi usein, mitä enemmän saat näkyviin haluttua käytöstä, sitä enemmän se vahvistuu.

YLEISTÄ KÄYTÖKSET!

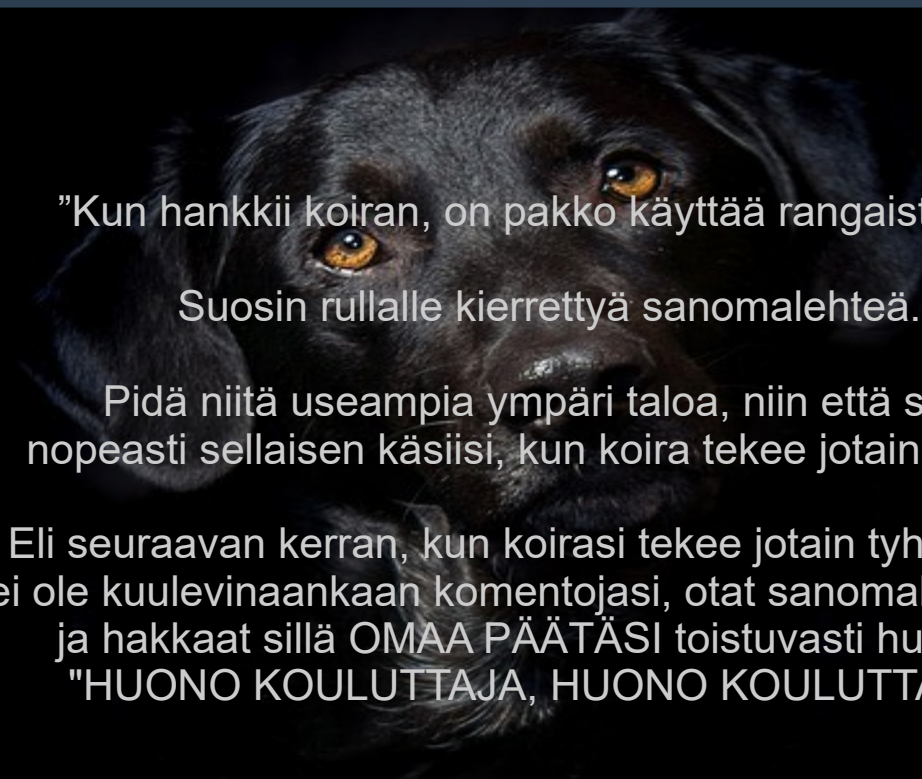
Motivaatio:
Palkkaa tarpeeksi hyvin

Kun koira koulutetaan positiivisilla keinoilla,
saadaan iloinen ja yritteliäs koira, joka tykkää
olla omistajansa kanssa ja luottaa tähän.

Loppukevennys

"Kun hankkii koiran, on pakko käyttää rangaistuksia!

Suosin rullalle kierrettyä sanomalehteä.

Pidä niitä useampia ympäri taloa, niin että saat nopeasti sellaisen käsiisi, kun koira tekee jotain väärin.

Eli seuraavan kerran, kun koirasi tekee jotain tyhmyyksiä tai ei ole kuulevinaankaan komentojasi, otat sanomalehtipötkylän ja hakkaat sillä OMAA PÄÄTÄSI toistuvasti huutaen "HUONO KOULUTTAJA, HUONO KOULUTTAJA! "

